

partea superioară cu un fleuron pe care s-au încrustat pietre prețioase sugerând cromatic drapelul național românesc (roșu, galben, albastru).

În partea inferioară s-a scris, cu litere de mici dimensiuni numele gravorului (F. Stern). Pe reversul medaliei, într-o ghirlandă din frunze de laur, s-a scris textul : DISTRICTUL TECUCI ÎNĂLȚIMEI SALE LUI ALECSANDRU IOAN I ÎNTEMEIETORUL UNIRII. RESTAURATORUL DREPTURILOR PRINCIPATELOR ASUPRA BUNURILOR MĂNĂSTIREȘTI-NAȚIONALE ÎNSTRĂINATE 1863".

Conservată la Muzeul de Istorie Națională, această medalie, amintind în mod direct entuziasmul tecucenilor față de unire și față de principele Alexandru Ioan Cuza, are de fapt o semnificație mai largă, ea făcând aluzie prin tricolor la sentimentele nutrite cu ardore de românii de pretutindeni.

Un nou document privind înțelegerea de la Osborne

Pe drept cuvânt s-a afirmat că vara anului 1857 a avut pentru triumful cauzei române o importanță comparabilă cu însuși actul Unirii din 1859¹, că încheierea pactului de la Osborne a reprezentat un moment important², de cotitură³, în procesul de constituire a statului național român. Chestiunea Unirii Principatelor, prin implicațiile ei internaționale, devenise punctul de pivotare al alianțelor dintre puterile europene ale timpului, subiect de discuții aprinse la importante întâlniri între șefi de state⁴, între diplomați, deși în cele din urmă nu diplomația europeană va da românilor Unirea, ci ei înșiși o vor impune prin acte de voință ale întregii națiuni.

Revenind la chestiunea compromisului de la Osborne, dintre împăratul Napoleon al III-lea și regina Victoria a Marii Britanii, în urma căruia alegerile falsificate din Moldova au fost anulate, iar noile alegeri, desfășurate corect, au dat un rezultat aproape unanim în favoarea unioniștilor, este cunoscut că întrevederea respectivă nu s-a soldat cu un act comun, cu un document parafat. Fiecare parte și-a elaborat pentru sine câte un protocol și fiecare parte a divulgat apoi, într-o manieră convenabilă sieși, câte ceva din conținutul înțelegerii secrete, în scopul înlăturării aprehensiunilor din propria tabără, pro sau antiunionistă. Așa se face că întâlnirea franco-engleză a constituit încă de pe atunci obiectul celor mai variate și contradictorii supoziții și interpretări⁵, că în legătură cu misterul care a învăluit chestiunea Unirii la Osborne numeroși

¹ L. Boicu, *Diplomația europeană și triumful cauzei române (1856—1859)*, Iași, 1978, p. 176.

² *Politica externă a României, dicționar cronologic* (coordonatori : I. Calafeteanu, C. Popișteanu), București, 1986, p. 114.

³ A. Oșetea, *L'accord d'Osborne (9 Août 1857)*, în „*Revue Roumaine d'Histoire*”, nr. 4, 1984, p. 696.

⁴ Amintim că întâlnirea de la Osborne din 6—10 august 1857 a fost urmată de o întâlnire între Napoleon al III-a și țarul Alexandru al II-lea, la Stuttgart, și de o întâlnire între țar și împăratul Francisc Iosif la Weimar.

⁵ Vezi în acest sens o serie de documente publicate în *România la 1859*, vol. I, București, 1984 (sub egida DGAS și BCS).

istorici⁶ și-au exprimat opinia întemeindu-se nu atât pe documente ad-hoc, puțin edificatoare și contradictorii, cât pe evoluția ulterioară a conduitei politice urmată de părțile implicate.⁷

În acest context, considerăm că publicarea documentului ce urmează — un raport al ministrului plenipotențiar al Prusiei la Paris, M. Hatzfeldt, redind o relatare confidențială a ministrului de externe francez Al. Walewski asupra celor discutate la Osborne — poate ajuta la clarificarea în continuarea conținutului înțelegerii la care s-a ajuns acolo, dar îndeosebi a implicațiilor pe care le determina pe plan internațional lupta fermă a românilor pentru cauza Unirii.

TEODOR BUCUR

Légation de Prusse
en France

Château de Compiègne,
le 12 Novembre 1857

A. 3, 27A Rapport réservé (par corers enpruss en)

Monsieur le Baron,

Dans une causerie que j'ai eue aujourd'hui avec le Comte Walewski, je lui ai rappelé que je ne l'avais pas revu depuis son voyage à Osborne, mais que le résultat de l'entrevue d'Osborne avait été tel que je l'avais prévu, savoir qu'on était parvenu, d'une manière ou de l'autre, à éviter que la rupture des relations entre la Turquie et les quatre Puissances ne produisît de graves conséquences.

Le Ministre m'a répondu qu'en effet on était parvenu à ce résultat, mais que les premiers moments avaient été très difficiles; que les Ministres Anglais avaient voulu traiter la question des Principautés, mais qu'il leur avait déclaré que, pour le moment, la France ne pouvait même plus en causer; que la France et d'autres Puissances avaient reçu un affront à Constantinople et qu'il fallait avant tout qu'elles reçussent une satisfaction; qu'on était alors resté quelque temps sans parler politique; que le Prince Albert avait entrepris de représenter à Lord Palmerston et à Lord Clarendon la situation sous son véritable jour; qu'il était évident que, si les Représentants des quatre Puissances quittaient effectivement Constantinople, on ne pourrait pas en rester là; que nommément la France et la Russie n'abandonneraient pas le terrain de Constantinople à la longue à l'Angleterre et à l'Autriche et que dès lors, il faudrait s'attendre à voir recommencer la question d'Orient seulement avec cette différence que, tandis que dans la dernière guerre la France et l'Angleterre avaient été ensemble, ce seraient la France et la Russie qui agiraient de concert pour revendiquer leur part d'influence; que l'Empereur des Français était décidé à ne pas supporter l'affront que la France avait reçu, quand même ce ne serait que sur une question de détail; que les Ministres Anglais avaient compris quelle était en réalité la situation et qu'alors ils s'étaient décidés à prêter la main afin que la France et les Puissances qui avaient marché avec elle obtinssent à Constantinople la satisfaction nécessaire: que ce point une fois acquis, on avait échangé à Osborne ses idées sur toutes choses et que les relations avaient été très amicales.

J'ai rappelé au Comte Walewski qu'avant son départ pour Osborne il m'avait dit que, si la France obtenait satisfaction sur ce qu'il avait appelé le point d'honneur, elle serait disposée à se montrer conciliante sur d'autres points, concernant l'affaire des Principautés et que je supposais d'après cela qu'une entrevue des Souverains et des Ministres respectifs à Osborne aurait effacé le souvenir de quelques malentendus et que les relations entre les deux Gouvernements étaient, de nouveau, devenues plus intimes qu'elles ne l'avaient été dans les derniers temps avant cette entrevue.

Le Ministre m'a répliqué qu'on s'était, en effet, expliqué sur bien des choses et que le résultat d'une entrevue de cette nature avait dû contribuer à augmenter l'entente entre les deux Gouvernements. Il a ajouté que ses relations personnelles avec les Ministres Anglais n'avaient fait que s'améliorer par suite.

Veillez agréer, Monsieur le Baron, l'assurance réitérée de la plus haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être

de Votre Excellence,
le très-humble et très-obéissant serviteur,
Hatzfeldt

⁶ O listă a surselor documentare și a celor mai importante lucrări dedicate de istoric I din diverse țări întâlnirii în cauză se află anexată la studiul lui A. Oțetea (vezi nota 3 de la pagina anterioară).

⁷ L. Boicu, *op. cit.*, p. 196—198.

A Son Excellence Monsieur le Baron de Manteuffel,
Président du Conseil et Ministre des Affaires Etrangères à Berlin

Arh. St. București, colecția Microfilme R.D.G., rola 105, c. 224—227 (Zentrales Staatsarchiv Historische Abteilung I, Nr. 7409, Türkei, Verhältniss der Donau-Fürstenthümer, vol. IX)

<TRADUCERE;>

Legatia Prusiei in Franța
A. 3,27 A
Raport confidențial
(Prin curierul prusian)

Compiègn, 12 noiembrie
1857

Domnule baron,

Într-o convorbire pe care am avut-o astăzi cu contele Walewski, i-am amintit că nu l-am mai văzut după călătoria sa la Osborne, dar că rezultatul întrevederii¹ de la Osborne a fost cel pe care eu îl prevăzusem, în sensul că s-a ajuns, într-un fel sau altul, să se evite ca ruperea relațiilor între Turcia și cele patru Puteri să ducă la consecințe grave.

Ministrul mi-a răspuns că, într-adevăr, s-a ajuns la acest rezultat, însă primele momente au fost foarte dificile. Miniștrii englezi voiau să trateze chestiunea Principatelor, dar el le-a declarat că, pentru moment, Franța nici măcar nu ar putea discuta despre aceasta. Franța și alte Puteri au primit un afront la Constantinopol și, înainte de toate, ar trebui ca ele să primească o satisfacție. A urmat deci o perioadă de timp în care nu s-a mai discutat politică. Apoi prințul Albert a prezentat lordului Palmerston și lordului Clarendon situația în adevărata ei lumină. Devenise evident că, dacă reprezentanții celor patru Puteri ar fi părăsit efectiv Constantinopolul, lucrurile nu s-ar fi oprit la atîta, în sensul că Franța și Rusia în cele din urmă nu ar fi abandonat terenul la Constantinopol în favoarea Angliei și Austriei; în consecință, trebuia să ne așteptăm să vedem redeschisă chestiunea Orientului cu diferența că, în timp ce în ultimul război Franța și Anglia fuseseră alături, în noua situație Franța și Rusia ar fi fost cele care ar fi acționat concertat pentru a-și revendica partea lor de influență. Împăratul francezilor era hotărît să nu suporte afrontul primit de Franța, chiar dacă acesta nu ar fi fost ostentiv într-o chestiune de detaliu. Miniștrii englezi au înțeles care era situația reală și deci s-au decis să ajute ca Franța și Puterile care merseseră alături de ea să obțină la Constantinopol satisfacția necesară. Acest punct, odată cîștigat, a urmat la Osborne un schimb de idei asupra tuturor aspectelor iar relațiile au fost foarte amicale.

Am amintit contelui Walewski că înainte de plecarea lui la Osborne îmi spusese că dacă Franța va obține satisfacție în privința a ceea ce el numise „punctul de onoare”, ea ar fi dispusă să se arate conciliantă în privința altor puncte referitoare la chestiunea Principatelor că eu presupun deci că o întrevedere a suveranilor și a miniștrilor respectivi la Osborne a șters, amintirea unor neînțelegeri și că relațiile dintre cele două guverne au devenit acum mai întime decît fuseseră în ultimul timp, înainte de această întrevedere.

Ministrul mi-a replicat că, într-adevăr, au avut loc explicații privind multe aspecte iar rezultatul unei întrevederi de acest fel trebuia deci să contribuie la întărirea înțelegerii între, cele două guverne. A adăugat că, drept urmare, relațiile lui personale cu miniștrii englezi nu au făcut decît să se amelioreze.

Primiți, vă rog, domnule baron, asigurarea repetată a celei mai înalte considerații cu care am onoarea de a fi

al Excelenței voastre
cel mai respectuos și mai supus servitor.
Hatzfeldt

Excelenței sale, domnului baron de Manteuffel, președinte
al Consiliului și ministru al afacerilor externe, Berlin

¹ La întrevedere respectivă, împăratul Napoleon al III-lea a fost însoțit de împărăteasa Eugenia, de ministrul afacerilor externe Walewski și de ambasadorul francez la Londra, Persigny, iar regina Victoria a fost însoțită de prințul consort Albert, primul ministru Palmerston și ministrul de Externe Clarendon.